

Fænomenologien mellem eksistensfilosofi og kritisk samfundsvidenskab: John Mortensens fænomenologiske tekster

Birger Steen Nielsen

Nielsen, B. S. (unpub.). *Fænomenologien mellem eksistensfilosofi og kritisk samfundsvidenskab: John Mortensens fænomenologiske tekster, Kort indføring og læsevejledning*. Upubliceret kapitel fra afhandlingen *Livsverdenen, dens grænser og hinsides dem*. Publiceret på www.livsverden.dk/mortensen oktober 2013.

Denne publikation stammer fra www.livsverden.dk - hjemstedet for:

Forum for eksistentiel fænomenologi

Forummet er et tværdisciplinært netværk af praktikere og forskere, som anvender eksistentiel-fænomenologisk grundlagsteori i deres arbejde, og som publicerer om dette. Forummet er grundlagt i 2010.

Husk at angive korrekt kildehenvisning ved referering til denne artikel. Den korrekte reference fremgår ovenfor.

English:

This publication is downloaded from www.livsverden.dk – the home page of *The Danish Society for Existential Phenomenology*. The Society consists of an interdisciplinary group of practitioners and researchers who make use of existential phenomenological theory in their work and who publish articles and books about it. The Society was founded in 2010.

Fænomenologien mellem eksistensfilosofi og kritisk samfundsvidenskab: John Mortensens fænomenologiske tekster, Kort indføring og læsevejledning

Birger Steen Nielsen

John Mortensen beskæftigede sig gennem 30 år med meget omfattende fænomenologiske studier. Da han døde i 2010, knap 60 år gammel, var det begrænset hvad der var blevet udgivet fra hans hånd. Bortset fra mindre arbejder udkom dog i 2002 det store 3-bindsværk *Talkshowet som talende TV* (Mortensen 2002), en unik fænomenologisk baseret mediekritisk undersøgelse. I 1992 havde han imidlertid færdiggjort en afhandling med titlen *Livsverdenen, dens grænser og hinsides dem* som han samme år indleverede til forsvar for doktorgraden, men den blev ikke antaget. Den kritik der blev fremført, kunne – efter min mening – ikke begrunde en afvisning. Men der er ikke nogen grund til polemik i dag så længe efter. Uanset hvad, så besluttede John Mortensen at fortsætte sit arbejde med fænomenologien, herunder at revidere afhandlingen. Den var i sin oprindelige form meget omfattende (på over 1000 sider) og bestod ud over en fænomenologisk hoveddel også af en mindre familiesociologisk del og en større psykoanalytisk del. De sidste to dele havde karakter af en eksemplarisk konkretisering af de teser om ”livsverdenen, dens grænser og hinsides dem” der var udarbejdet i den første del. Han besluttede at begrænse den reviderede afhandling til den fænomenologiske del – som han så til gengæld tog fat på at gennemarbejde og udvide. Ved hans død blev dette arbejde afbrudt. Men selv om det var ufærdigt har det en sådan karakter at det sagtens kan gøres tilgængeligt for en større offentlighed. Præsentationen af teksterne her på hjemmesiden er et led i det. John og jeg var venner gennem det meste af vores voksenliv, og jeg har været den nærmeste til at stå for denne offentliggørelse. Vi diskuterede løbende vores arbejde. Kort før hans død aftalte vi at jeg skulle prøve at udgive to noget mindre tekster som forelås i en stort set færdig og afrundet form. De var tænkt som nye, særskilte afsnit i den reviderede afhandling, men kan sagtens læses for sig. I 2013 er de nu udkommet i to bøger med tekster af ham: *Asubjektiv fænomenologi. Jan Patočkas eksistentielle filosofi og fænomenologiens opgave i dag* og *Livsverden og fænomenologi i moderne sociologi. Habermas, Luhmann, Giddens*, begge på forlaget Frydenlund. (Mortensen 2013 a og b). Tilsammen markerer de meget godt hans forståelse af

fænomenologien som spændt ud mellem eksistentiel filosofi og kritisk samfundsvidenskab. Dette spændingsforhold udgør også horisonten for hans store *Livsverden*-afhandling. Og det er teksterne fra den fænomenologiske del af denne afhandling der nu er gjort tilgængelige her på hjemmesiden. De bliver offentliggjort i den form de forelå i ved John Mortensens død, med de forskellige grader af gennemarbejdning der var tale om. For at gøre tilgængeligheden større er de enkelte afsnit lagt ud som selvstændige tekster, så man ikke behøver gå i gang med at læse det hele fra en ende af. Jeg har forsynet hver af dem med korte introducerende bemærkninger og ændret overskrifterne en smule. Opført i den rækkefølge de indgår i i afhandlingen, er der tale om følgende tekster:

1. *Henri Bergson som indgang til fænomenologien*
2. *Bevidsthed i fænomenologien*
3. *Perception, tid og rum i fænomenologien*
4. *Intersubjektivitet i fænomenologien*
5. *Livsverden*
6. *Livsverden og erfaring*
7. *Livsverdenen, dens grænser og hinsides dem. Sammenfatning af afhandlingen*
8. *Litteraturliste til John Mortensens tekster*

Hvis man vil danne sig et overblik over den samlede argumentationsgang, kan man starte med *Sammenfatningen*. Den er noget fortættet, men meget oplysende. I øvrigt vil jeg også henvise til mine fyldige efterskrifter til de to *Frydenlund*-bøger. Her gør jeg udførligt rede for John Mortensens fænomenologiske projekt (herunder afhandlingens ærinde) og diskuterer dets relevans for en diskussion af fænomenologiens situation og opgaver i dag.

Endelig har jeg udfærdiget en *publikationsliste* med *Udvalgte arbejder af John Mortensen*.

Jeg håber Johns tekster kan være til inspiration også for yngre fænomenologi-interesserede læsere fremover. De rummer efter min opfattelse en guldgrube af viden og refleksioner, selv om de nok også ind imellem kan fremstå lidt hermetiske og præget af diskussionssammenhænge der ikke er helt en vogue. Men det gælder jo sådan set også store dele af den fænomenologiske diskussion i det hele taget. Jeg vil gerne takke *Forum for eksistentiel fænomenologi* for at jeg har fået denne mulighed for at offentliggøre John Mortensens arbejde.

Oktober 2013

Birger Steen Nielsen